

KRAJSKELISTY.CZ

1. Werichova hraběnka Stradová říkala vždy, co si myslí, a to se nevyplácí. Zvlášť když jde o moc a politiku. Tajnosti slavných**29.12.2023 krajskelisty.cz - Adina Janovská**

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadlo (3); Národní (3); divadle; moravskoslezské; Ostravě; Státním

VIDEO Chladná, cílevědomá, vypočítavá a současně překypující vášní. Velká tragédka milovala drama a intriky, které si naplno užívala. Romantické krásky a prosté venkovské ženy jí neseděly, i dělnické drama ale dokázala podat tak, že z něj byli hotoví i na mezinárodním filmovém festivalu.

Z kanceláře odešla tajně za svým snem a stala se královnou činohry pražského Národního divadla. Vysoká, štíhlá, s hrdým vzezřením, ostře řezanými rysy a vznosným hlasem rozhodně nebyla tím pravým typem pro sladkobolné romance. Milovníci filmů pro pamětníky si Marii Vášovou určitě vybaví díky fantastickému výkonu, který předvedla jako pradlena Ryšánková, matka popraveného studenta Vlastíka, ve válečném dramatu z období heydrichiády Vyšší princip. Rozhodně to ale neznamená, že by neměla smysl pro humor. Připomeňme si třeba její hraběnku Stradovou, spící na nebesích v nesmrtelné historické komedii Martina Friče Císařův pekař a pekařův císař.

Císařův pekař - Pekařův císař:

21. narozeniny = konečně svoboda

Narodila se 16. května 1911 v Praze ještě za Rakousko-Uherska a jako vzorná dceruška z měšťanské rodiny byla poslána nejprve na rodinnou, a pak ještě na obchodní školu. Už tehdy ale měla své velké tajemství, po večerech místo schůzek s přítelkyněmi tajně statovala ve Vinohradském divadle. Divadelní šminky jí prostě odmalička voněly jak nejdražší parfém na světě. V divadle se seznámila s Mílou Páčovou a Antonínem Strnadem, kteří jí začali dávat soukromé hodiny herectví. Jenže rodiče byli zásadně proti, aby se stala komediantkou, takže si po ukončení studia poslušně našla práci úřednice. Nejprve v nakladatelství Aventinum Otakara Štorcha-Mariena, poté ve Škodovce. Nic jiného jí ani nezbylo, protože tehdy zákon stanovoval plnoletost až v jednadvaceti letech, takže do té doby musela doma poslouchat. A když se konečně dočkala 21. narozenin, odešla navzdory rodičům k divadlu.

Škola, nebo divadlo?

"Myslím, že jsem už odmalička chtěla být herečkou," prozradila v poválečném rozhovoru pro týdeník Vlasta. "Uvědomila jsem si to zvláště nedávno, když jsem objevila svůj starý sešit z páté třídy obecné školy. Dostali jsme tehdy slohové cvičení na námět: Čím chci být a proč? A já napsala: Chtěla bych být učitelkou nebo herečkou. Učitelkou proto, abych mohla dávat pětky, a herečkou proto, abych mohla chodit po jevišti v krásných šatech." První angažmá získala na jednu sezónu ve významné kočovné Rodenově divadelní společnosti, která působila pod názvem Komorní divadlo především v jižních a severozápadních Čechách. Další rok strávila v Olomouci, pak se stěhovala až do Českých Budějovic a v roce 1935 konečně zakotvila na delší dobu v **Státním divadle v Ostravě**, kde se pod vedením Jana Škody zaměřila hlavně na dramatické a tragické role.

Siréna:

Vášnivá tragédka

Do rodné Prahy se vrátila až v roce 1940. Nejprve hostovala v Národním divadle v roli Sofoklovy Antigony, pak hrála jednu sezónu díky bývalému režisérovi Osvobozeného divadla Jindřichu Honzovi v jeho Divadélku 99. V letech 1941 až 1944 byla v angažmá v holešovické Uranie a poslední válečnou sezónu strávila v Divadle na Vinohradech. Teprve po osvobození se stala členkou činohry Národního divadla, na jehož jevišti hrála pak až do smrti, zpočátku ale prý váhala, jestli má nabídku přijmout. Tragické osudy svých hrdinek naplňovala vášní, mistrně dokázala vystihnout jejich psychologii i typické rysy doby a prostředí, v němž se pohybovaly. K jejím mistrovským výkonům patřila Lízalka v Maryše bratří Mrštíků, vdova Madlena v Jiráskově Vojnarce, královna Runa v poetickém dramatu Julia Zeyera Radúz a Mahulena či paní Hošková v Shakespearových Veselých paničkách windsorských.

Zlatý lev z Benátek

Před kamerou stanula poprvé v roce 1941 a těžko říct, jestli usilovala o návrat do Prahy právě kvůli filmu, nebo si jí režiséři všimli právě díky tomu, že se vrátila. Přesto se během druhé světové války na ni příliš nedostalo, i když bylo v té době natočeno na Barrandově neuvěřitelné množství projektů, protože se Miloš Havel snažil zaměstnat co nejvíc českých herců. Malou roli ošetřovatelky jí nabídl režisér J. A. Holman v romantickém dramatu Modrý závoj, natočeném podle scénáře Václava Řezáče. O dva roky později si na ni vzpomněl M. J. Krňanský, v jehož romantickém dramatu Žíznivé mládí si zahrála šenkýřku Marii Novotnou.

Pravidelně začala natáčet až po osvobození, režiséři ji ale často obsazovali jako prostou venkovskou ženu, což jí příliš nesedělo a ani se tím netajila. V roce 1947 konečně zazářila jako proletářka Hudcová v dělnickém dramatu Karla Steklého *Siréna*, natočeném podle stejnojmenného románu Marie Majerové. Především díky jejímu výkonu získal film jednoho ze Zlatých lvů na Mezinárodním filmovém festivalu v Benátkách, a Marie pak doma dostala Státní cenu.

Hrdinové okamžiku:

Werichova hraběnka

Další velké role na ni čekaly hned v roce 1948. V psychologickém dramatu Jiřího Krejčíka *Svědomy* zazářila jako Zdena Doležalová, manželka slabošského pojišťovacího agenta, který způsobí tragickou nehodu, a jako Pavla Ulrychová v dalším dramatu Karla Steklého *Kariéra*. Projekt už byl hodně ovlivněn komunistickou ideologií a měl se stát jakousi českou odpovědí na legendární drama Orsona Wellesa *Občan Kane*. Jenže se nestal. Mimořádný výkon odvedla Marie i o rok později ve válečném filmu Otakara Vávry *Němá barikáda*. A pak už přišlo v roce 1951 první výrazné vybočení z dramatické "škatulky", když ji Martin Frič oblékl do historického kostýmu a Jan Werich uložil jako hraběnku Stradovou ke spánku na "nebesích" v nestárnoucí veselohře *Císařův pekař a pekařův císař*.

Nejlepší záporačka

Ani ji e neminuly role v agitkách padesátých let, z nichž je dnes již většina zapomenuta. Výjimkou je například démonická ředitelka cirkusu v dramatu *Komedianti*, které natočil v roce 1953 režisér Vladimír Vlček podle povídky Ivana Olbrachta. Za zmínku stojí i její přeaktivní brigádnice Karla Tolarová v dramatu Jaroslava Macha *Po noci den*, sekretářka Haníková ve filmu K. M. Walló *Nevěra* či její nejslavnější filmová záporačka Rozina v dramatu *Advent*, které natočil Vladimír Vlček podle románu Jarmily Glazarové. Současně si ale zahrála i Martu Johovou ve dvou dílech husitské trilogii Otakara Vávry *Jan Žižka a Proti všem*. Od roku 1958 byla nositelkou vyznamenání *Za vynikající práci*, v roce 1960 jí byl udělen titul *Zasloužilá členka Národního divadla* a o rok později dostala podruhé Státní cenu za divadelní postavu J. K. Tyla *Drahomíra* a za role matek ve filmech *Vyšší princip* a *Labyrint srdce*. A v témže roce se také stala *Zasloužilou umělkyní*.

Shakespearovské monology - Lady Macbeth:

Upřímnost se nevyplácí

Často spolupracovala i s rozhlasem a díky tomu, že počátkem padesátých let byla zavedena praxe tzv. *Divadla u mikrofonu*, tedy natáčení divadelních inscenací přímo v divadle s komentářem, zachovala se i řada autentických záznamů jejích mimořádných výkonů. Televizní tvůrce zaujala hned na počátku vysílání v roce 1957, takže se pravidelně objevovala v řadě inscenací. V šedesátých letech ji ještě čekala řada krásných filmových rolí, pak se ale s počátkem normalizace karta obrátila, protože vždy říkala jasně a nahlas, co si myslí, a nové poměry se jí ani trochu nezamlouvaly. Tu a tam si na ni sice ještě režiséři vzpomněli, většinou ale jen s malými vedlejšími postavami. Naposledy stanula před kamerou v roce 1984 v seriálu *Sanitka* jako paní Čermáková v páté epizodě. Především ale po celou dobu dávala přednost divadlu, v němž působila až do poslední chvíle. Nezapomenutelná Marie Vášová zemřela 6. srpna 1985, bylo jí sedmdesát čtyři let.

(zdroje: Wikipedia, ČSFD, FDB, **Národní divadlo**, Česká televize, **Národní divadlo moravskoslezské**, Český rozhlas, **Národní divadlo**, Marie Vášová ve vzpomínkách Aleny Filipové, Viktor Kudělka: *Hvězdy nad Barrandovem - Ženy jeho snů*)

URL | <https://www.krajskelisty.cz/praha/30317-werichova-hrabenka-stradova-rikala-vzdy-co-si-mysli-a-to-se-nevyplaci-zvlast-kdyz-jde-o-moc-a-politiku-tajnosti-slavnych.htm>

« zpět na začátek